

تحلیل و آسیب‌شناسی پژوهش‌های حسابداری بر مبنای رویکرد تصمیم‌گیری چند معیاره

عزیز گرد

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور، تهران

سید حسام وقفی*

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور، تهران

مهناز آهنگری

دکتری حسابداری دانشگاه تهران

سیده سعیده هاشمی

کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه صنعتی قم

چکیده

شیوه صحیح تدوین و تنظیم مقالات بر اساس دستورالعمل‌های علمی، یکی از عواملی است که بر کیفیت ساختاری مقالات تأثیر می‌گذارد. این مطالعه، باهدف ارزشیابی کیفیت ساختاری مقالات منتشرشده در مجلات علمی - پژوهشی در حوزه حسابداری انجام گرفت. این مقاله ترکیبی از رهنمودهای یافت شده در مقالات راجع به ساختار و نوشتن مقالات علمی را در حوزه حسابداری و از طریق نظر خبرگان در این حوزه (شامل اساتید دانشگاهی و سردبیران مجلات در حوزه حسابداری) در سال ۹۶ از طریق توزیع پرسشنامه مشخص نمود و آسیب‌پذیرترین بخش‌های مقالات مربوط در این حوزه را با استفاده از تکنیک تاپسیس فازی تعیین نمود. نتایج بیانگر آن است که بخش‌های مربوط به منابع و ماخذ و نتیجه‌گیری در پژوهش‌های حسابداری دارای وضعیت مناسب و مطلوبی هستند. بیان مسئله، پرسش‌های پژوهش، اصالت موضوع، هدف مقاله، روش پژوهش و جامعه پژوهش وضعیت متوسطی دارند. پیشینه پژوهش، مقدمه، محدودیت پژوهش، ابزار پژوهش، پیوست‌ها، کلیدواژه‌ها و پیشنهادها معیارهایی هستند که در وضعیت مناسبی قرار ندارد و به‌عنوان دیگر می‌توان گفت این معیارها آسیب‌های پژوهش‌های حسابداری است. نتایج این تحقیق می‌تواند به ایجاد الگویی مناسب در جهت ساختار اصلی مقالات منتشرشده در مجلات حسابداری کمک نموده و با در نظر گرفتن نیاز خوانندگان خود مقالات را به نحوی تدوین نماید که در غیاب نویسنده پاسخگوی پرسش‌های احتمالی خوانندگان باشند و کمترین ابهام را در ذهن آنان ایجاد کنند.

واژگان کلیدی: آسیب‌شناسی پژوهش‌های حسابداری، اصول مقاله‌نویسی، تاپسیس فازی.

* تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۱۰/۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۸/۱۳

آدرس الکترونیکی نویسنده: h.vaghfi2012@gmail.com

۱- مقدمه

تعداد انتشارات علمی و مقاله‌ها، مهم‌ترین شاخص کمی تولید علم محسوب می‌شود. فعالیت علمی با تولید انتشارات علمی اندازه‌گیری می‌شود و انتشار مقاله‌ها، در واقع محصولی اساسی از کار علمی است (نمازی، رجب‌دري و میمندی، ۱۳۹۶) به عبارتی مقالات دانشگاهی در رشته‌های مختلف علمی - با صرف نظر از برخی استثناها - یگانه مرجع اصیل دانش و آگاهی به شمار می‌روند. افزون بر آن، یکی از معیارهای اصلی در ارزیابی رشد علمی جوامع نیز تعداد همین مقالات است. افزایش سریع مجلات علمی - پژوهشی در کشور ما و رقابت بر سر نشر چنین مقالاتی در مجلات مذکور و به تعبیری «ماراتن کسب امتیاز» گویای اهمیت این‌گونه مقالات است (روحانی، ۱۳۹۱: ۲۵).

در مقابل این نیاز فزاینده به مقالات علمی - پژوهشی، آموزش کافی و انگیزه قوی برای نگارش مقالاتی که افزون بر سیرت، به صورت آن‌ها نیز توجه کند، وجود ندارد. نوشته منظم و منسجم، غالباً - اما نه لزوماً - گویای اندیش‌های منظم و محتوایی اندیشیده شده است. به همین سبب هرچند حرف اول را در مقالات علمی - پژوهشی محتوای آن می‌زند، یکی از بهترین راه‌های تشخیص محتوایی علمی و شاهدهی قابل اعتماد در این مقالات، ساختار آن‌ها است. بدیهی است که یکی از عواملی که بر کیفیت مقالات اثر می‌گذارد، شیوه تدوین و تنظیم مقالات بر اساس استانداردهای علم است؛ بدین صورت که افزایش میزان رعایت استانداردهای نگارش علمی در مقالات موجب بالا رفتن کیفیت ساختاری آن‌ها و در نتیجه فهم بهتر مطالب، ارتباط مؤثرتر با خوانندگان، استفاده بهتر از نتایج پژوهش و در نتیجه بالا رفتن کیفیت مقالات می‌شود (نوکاریزی، امیری و کیانی، ۱۳۹۳: ۱۱۲).

انتشار نتایج و یافته‌های پژوهش، بخش جدایی ناپذیر فرایند پژوهش می‌باشد. پژوهشگران به منظور نگهداری از کار خود، برای خود می‌نویسند اما آنچه برای خوانندگان و سایر پژوهشگران هنگام مطالعه مقالات از اهمیت برخوردار است، استاندارد بودن شکل، زبان و سبک مقالات علمی پژوهشی است. نوشتن به سبک علمی می‌تواند در ابتدای کار برای افراد تازه کار فرایندی مشکل باشد اما ارتباط واضح و نوشتن مختصر و مفید به صورت علمی می‌تواند برای افراد آموزش داده شود (درنتل، ۲۰۱۵: ۱۱۰).

اما آنچه برای پیشبرد بحث اهمیت دارد ارائه تعریفی موقت از مقالات علمی و پژوهشی است: «مقاله علمی - پژوهشی حاصل پژوهش شخصی پژوهش‌گر، یا پژوهشگران، برای پاسخی تازه به سؤال پژوهش یا نقادی پاسخ‌های موجود، یا ارائه راهی نو برای بررسی مسئله پژوهش و یا پرتو افکندن بر جنبه تازه‌ای از مسائل و گسترده آفاق دانش است». با این تعریف می‌توان عناصر اصلی مقاله علمی - پژوهشی را این‌گونه تعیین کرد: (۱) پرسشی جدی، (۲) تازگی و اصالت، (۳) روشمندی در پژوهش، (۴) ساختار مناسب در ارائه و سرانجام (۵) عرضه بر متخصصان (اسلامی اردکانی، ۱۳۹۲). این چند عنصر مقالات علمی - پژوهشی را از سایر مقالات متمایز می‌کند.

شیوه تدوین و تنظیم مقالات یکی از عواملی است که بر کیفیت ساختاری مقالات تأثیرگذار است. نگارش اصولی مقاله علمی پژوهشی، یکی از مهم‌ترین مهارت‌هایی است که هر پژوهش‌گری باید با آن آشنا باشد چراکه یک نگارش علمی نامناسب، می‌تواند به‌عنوان مانع در ارتباطات علمی محسوب شود. بدیهی است که یکی از عواملی که بر کیفیت مقالات اثر می‌گذارد، شیوه تدوین و تنظیم مقالات بر اساس استانداردهای علمی است؛ بدین‌صورت که افزایش میزان رعایت استانداردهای نگارش علمی در مقالات، موجب بالا رفتن کیفیت ساختاری آن‌ها و در نتیجه فهم بهتر مطالب، ارتباط مؤثرتر با خوانندگان، استفاده بهتر از نتایج پژوهش و در نتیجه بالا رفتن کیفیت مقالات می‌شود. به‌طورکلی، ساختار مقاله و تهیه گزارش از یک پژوهش علمی، با توجه به روش به کار گرفته‌شده در پژوهش، متفاوت است (نوکاریزی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۱۴).

در حوزه پژوهش‌ها و چاپ مقالات حسابداری و حسابرسی، تاکنون تحقیقی در ایران در جهت ایجاد دستورالعملی علمی و استاندارد و مطابق با ماهیت علم حسابداری و همچنین آسیب‌شناسی وضعیت موجود در زمینه ساختارهای نگارش مقالات در مجلات مربوطه صورت نگرفته است. با توجه به موارد اشاره‌شده در بالا هدف اصلی تحقیق یافتن مناسب‌ترین ساختار در ارائه مقالات علمی پژوهشی در مجلات مربوط به حوزه حسابداری است. یافتن پاسخی مناسب برای این سؤال، منجر به ارائه و انتشار دستورالعمل‌های تخصصی نگارش مقالات در حوزه حسابداری و حسابرسی شده و افزون بر پایان دادن به نکات مبهم چگونگی نگارش و ارسال مقالات حسابداری، سبب ارتقای دانش نویسندگان و یگانگی ساختار پژوهش‌ها و افزایش کیفیت آن‌ها خواهد گردید.

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

به‌طورکلی در ایران، نوشتارها و پژوهش‌های مرتبط باکیفیت مقالات را می‌توان به ۳ دسته تقسیم کرد:

الف) پژوهش‌هایی که به بررسی کیفیت ساختاری مقالات بر اساس استانداردهای بین‌المللی شیوه نگارش مقالات پرداخته است.

ب) پژوهش‌هایی که به کیفیت‌سنجی مقالات بر اساس ویژگی‌های روش‌شناختی پرداخته‌اند و جنبه‌های گوناگون این موضوع را بررسی کرده‌اند.

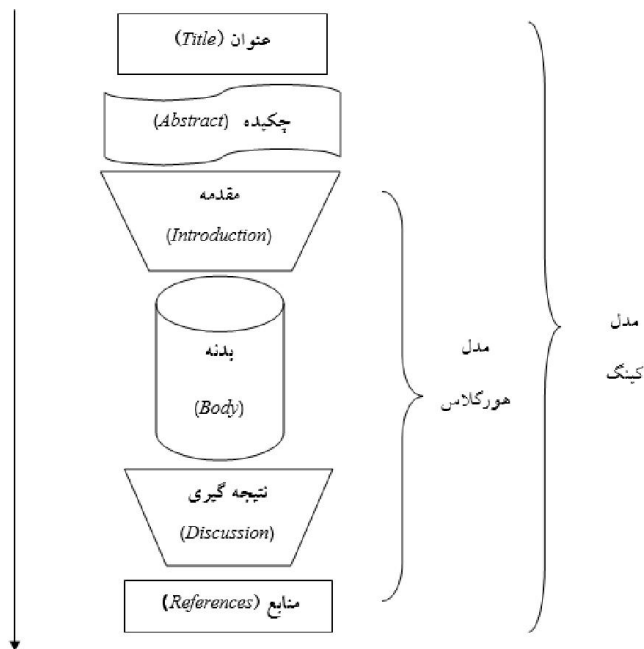
ج) پژوهش‌هایی که به کیفیت‌سنجی محتوای مقالات پرداخته‌اند (نوکاریزی، امیری و کیانی، ۱۳۹۳: ۱۲۰) که پژوهش حاضر در بخش ب قرار می‌گیرد.

ویراستاران و ناشران شکل و ساختاری استاندارد از مقاله‌های پذیرفته‌شده و نسخه‌های منتشرشده برای بینندگان و خوانندگان انتظار دارند. مرور آثار موجود در زمینه‌ی نگارش علمی به‌طورکلی و آثار مربوط به مقاله‌نویسی به‌طور خاص نشان می‌دهد که تاکنون الگوهای مختلفی برای مقاله‌نویسی و مؤلفه‌های آن معرفی شده‌اند. با این حال این الگوها بیش از اینکه با هم متفاوت باشند به هم شبیه هستند (منصویان، ۱۳۸۸: ۷۰).

متداول‌ترین مدل‌های مربوط به یک مقاله کامل، توسط اسواز^۲ (۱۹۹۳: ۱۱۰) طراحی شده است. وی توالی آی.ام.آر.دی^۱ را بهترین ترتیب برای ارائه یک دستاورد علمی می‌داند. اسواز تأکید بیشتری بر روی قسمت مقدمه که از قسمت‌های اصلی مقاله است و طرح کلی مقاله را به خواننده ارائه می‌کند دارد و به‌طور اختصاصی به توصیف بندهای تشکیل دهنده این قسمت تحت عنوان مدل کارز^۲ پرداخته است. سه بند اصلی این مدل شامل معرفی موضوع تحقیق، تشخیص نقص موجود، بیان هدف تحقیق می‌باشد. همچنین یازده مرحله را برای نگارش این سه بند عنوان می‌کند. مدل پیشنهادی اسواز یک مدل پذیرفته شده و استاندارد در حوزه زبانشناسی کاربردی جهت نوشتن مقالات علمی است. ساختار مقالات علمی از سه بخش اصلی به نام‌های مقدمه، بدنه و نتیجه‌گیری تشکیل شده است. پیشرفت دامنه موضوعی مقاله با این بخش‌ها معمولاً از الگویی به نام مدل «هورگلاس^۳» پیروی می‌نماید. مقدمه خواننده را از انگیزه عمومی و موضوع گسترده به یک سؤال خاص پژوهش راهنمایی کرده که در بدنه مقاله از حرکت باز می‌ایستد. بدنه مقاله با دامنه موضوعی محکم و روش‌های پژوهش و نتایج را با ذکر جزئیات توصیف می‌نماید. نهایتاً بخش نتیجه‌گیری به ترسیم نتیجه‌گیری کلی کمک می‌نماید و کاربردهای نتایج را نشان می‌دهد (درنتل^۵، ۲۰۱۴: ۱۰۵).

این پیشرفت موضوعی همچنین در ادعای (بری^۶، ۱۹۸۶: ۲۰) منعکس می‌شود که مقاله پژوهشی باید در بحث، مدور باشد بدین معنا که نتیجه‌گیری باید به ابتدا بازگردد و حرف اصلی ارائه شده در پژوهش را بررسی نماید. سایر بخش‌های اضافی در یک مقاله؛ عنوان، چکیده و منابع می‌باشد که مدل گسترده هورگلاس را با عنوانی جدید به نام «مدل کینگ^۷» معرفی می‌کند (درنتل، ۲۰۱۴: ۱۱۷).

این مدل به شرح نمودار (۱) می‌باشد:



نمودار (۱): مدل هورگلاس و مدل کینگ به عنوان مجموعه گسترش یافته، ساختار معمول مقاله را پوشش می دهد.

در زیر برخی از بخش های اصلی ساختار مقالات به صورت مختصر شرح داده می شود:
عنوان: عنوان بخشی از مقاله است که بیشتر از سایر بخش ها مورد توجه است، معمولاً در ابتدای مقاله می آید و اغلب اوقات تنها بخشی است که خواننده می شود. دی^۹(۱۹۸۳: ۲۱۵) عنوان خوب را این گونه تعریف می کند: «در نتیجه حداقل کلمات حاصل می شود و حتی گاهی اوقات می تواند به طور کافی محتوای مقاله را توضیح دهد.»

بنابراین عناوین مؤثر:

- موضوع اصلی مقاله را شناسایی می کنند؛
 - با موضوع مقاله آغاز می شوند؛
 - دقیق، بدون ابهام، خاص و کامل هستند؛
 - شامل اختصارات نیستند مگر اینکه به خوبی توسط مخاطب شناخته شده باشند؛
 - و خوانندگان را جذب می کنند (کوپمن، ۱۹۸۳: ۲).
- عناوین می توانند به اشکال مختلف باشند: توصیفی^{۱۰} که آنچه در مقاله آمده است را توصیف می کند، اعلامی^{۱۱} که بیاناتی در مورد نتایج مقاله ارائه می دهد، پرسشی^{۱۲} که سؤالی را مطرح می کند و ترکیبی^{۱۳} که موارد فوق را ترکیب می کند (اسوالز^{۱۴}، ۱۹۹۳: ۱۱۱).

چکیده: در واقع چکیده، خلاصه های یک پاراگرافی از کل مقاله است. چکیده ها از اهمیت زیادی برخوردارند چراکه ابزار اصلی یافتن مقالات در حیطه موضوعی خاص می باشند (کوپمن^{۱۵}، ۱۹۸۳: ۳). دو نوع اصلی چکیده وجود دارد: چکیده اخباری^{۱۶} که همه چیز مرتبط با مقاله را نظیر اهداف پژوهش، روش های حل مسائل، نتایج به دست آمده استخراج می کند. از سوی دیگر چکیده توصیفی^{۱۷} ترجیحاً مقاله را توصیف می کند و ممکن است طرحی کلی از آنچه در مقاله ارائه شده بیان کند (درنتل^{۱۸}، ۲۰۱۴: ۱۲۰).

مقدمه: مقدمه به منظور آماده ساختن خواننده برای ورود به مبحث اصلی مقاله است. در حقیقت مقدمه با ارائه مختصری در مورد موضوع آغاز می شود و پس از طرح هدف پژوهش به دورنمایی از ساختار مقاله می پردازد. به طور خلاصه، مقدمه باید خواننده را به سمت موضوع جاری هدایت کند و اجازه دهد که خواننده بقیه مقاله را بدون اشاره به انتشارات قبلی درباره موضوع درک کند (اسوالز^{۱۹}، ۱۹۹۳: ۱۱۰). کارکرد مقدمه آماده ساختن ذهن خواننده برای ورود به بحث اصلی و تبیین اهمیت مقاله است. اگر مقدمه با جملاتی که مبین اهمیت مقاله و رویکرد ویژه آن باشد، شروع شود، خواننده به ادامه مطالعه متن اصلی ترغیب می شود. در واقع، مقدمه باید با تبیین اهمیت موضوع مقاله، خواننده را جذب کرده و او را به مطالعه آن علاقه مند سازد (ابوالحسنی، ۱۳۸۱: ۲۸).

بدنه: بدنه‌ی مقاله در واقع گزارش دهنده‌ی آن چیزی است که برای پاسخ به سؤال پژوهش یا مشکل شناسایی شده در مقدمه انجام شده است. اغلب، بدنه شامل بخش‌ها و زیربخش‌های متعدد است در حالی که ساختار، سازمان و محتوای بدنه به نوع مقاله، خروجی نشر، ناشر و خلاقیت نویسنده بستگی دارد. به‌طور کلی بدنه‌ی مقالات به دو موضوع نحوه پاسخ به سؤالات پژوهش (مواد و روش‌ها) و یافته‌های آن (نتایج) می‌پردازد (میکاییل^{۲۰}، ۲۰۱۴: ۱۲۱).

بحث و نتیجه‌گیری: به‌طور کلی این بخش شامل موارد زیر می‌باشد:

- ارائه‌ی اطلاعات زمینه‌ای و همچنین رئوس اهداف پژوهش
 - خلاصه‌ای از نتایج با تمرکز بر بحث پژوهش
 - مقایسه نتایج با مطالعات قبلی
 - نتایج یا فرضیه‌های استخراج شده از نتایج با خلاصه‌ای از مستندات هر نتیجه پیشنهاد سؤالات پژوهش‌های بعدی و دورنمای کارهای بیشتر (اسوالز^{۲۱}، ۱۹۹۳: ۱۱۰).
- منابع: قرار دادن کار پژوهشی در ادبیات مربوط یکی از بخش‌های ضروری نوشتن کار پژوهشی است. این هدف از طریق ذکر کار مربوطه در متن و فهرست کردن همه‌ی رفرنس‌های اشاره‌شده در پایان مقاله حاصل می‌شود. ناشران مختلف نویسندگان را ملزم به استفاده از اشکال یا سبک‌های مختلف به ترتیب برای روش اشاره در متن مقاله و فهرست منابع می‌کنند. استناد کردن، عمل ارجاع به کار نویسندگان دیگر، در قسمتی از متن خود است. استناد به کارها هم نشان‌دهنده مطالعه انجام شده در آن زمینه و هم حمایتی برای مفاد و نتایج کار است. هر استنادی مستلزم یک رفرنس در پایان کار می‌باشد. علل دیگر استناد و رفرنس دادن صحیح عبارتند از:

- اعتبار دادن به مفاهیم و ایده‌های نویسندگان دیگر
 - ایجاد مدرکی مبنی بر وسیع و عمیق بودن کار برای خواننده
 - قادر ساختن خواننده برای تعیین آسان رفرنس‌های استناد شده و متداول‌ترین سیستم‌های رفرنس‌دهی عبارتند از:
- ۱) سیستم نام و سال^{۲۲}: در این سیستم رفرنس‌ها به ترتیب نویسندگان و سال انتشار خود ذکر می‌شوند؛ مانند مهدوی و رضایی، ۱۳۹۳.
 - ۲) سیستم الفبایی - شماره‌ای^{۲۳}: این سیستم منابع را به ترتیب الفبایی فهرست می‌کند و آن‌ها را به ترتیب شماره‌شان در پرانتز یا گروه در داخل متن ذکر می‌کند.
 - ۳) سیستم به ترتیب استناد^{۲۴}: این سیستم مشابه با سیستم الفبایی - شماره‌ای است با یک تفاوت عمده که فهرست منابع در این سیستم نه به ترتیب الفبایی بلکه به ترتیب ظاهر شدن در متن (با ذکر شماره) مرتب می‌شود (میکاییل^{۲۵}، ۲۰۱۴).
- محققان متعددی به آسیب‌های گوناگونی که دامن‌گیر مقالات علمی - پژوهشی شده است پرداخته و هر یک از زاویه خاصی این مسئله را کاویده‌اند. برای مثال، بنی مهد و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی

برخی از اشتباهات رایج در زمینه روش‌شناسی در پژوهش‌های تجربی حسابداری و نحوه نگارش مقاله‌های انتشار یافته در نشریه‌های علمی و پژوهشی کشور پرداختند. نتایج حاصل از بررسی کاربرد اقتصادسنجی و روش‌شناسی در این تحقیق، حاکی از وجود اشتباهات اساسی در مقاله‌های به چاپ رسیده در نشریه‌های مزبور می‌باشد. همچنین، در برخی موارد اجزای اصلی تشکیل دهنده مقاله علمی رعایت نشده است.

بدری (۱۳۹۳) با رویکردی تحلیلی- تطبیقی در پی واکاوی روش‌شناسی پژوهش‌های تجربی مالی و حسابداری دانشگاهی ایران و ارائه پیشنهادهایی برای بهبود وضعیت موجود می‌باشد. به این منظور، در این تحقیق محورهای چالشی ده‌گانه‌ای که به نظر می‌رسد ریشه در برداشت‌های نادرست روش‌شناسی دارد مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتیجه‌گیری‌های مبتنی بر تحلیل منطقی- تطبیقی نشان می‌دهد؛ روش‌شناسی پژوهش‌های تجربی مالی و حسابداری دچار نوعی آفت زدگی برون رشته‌ای است.

نوکاریزی و همکاران (۱۳۹۳) با بررسی ۱۵۰ مقاله از ۱۵ مجله علمی- پژوهشی پزشکی به روش توصیفی، نشان دادند که کیفیت ساختاری در برخی بخش‌های مقالات از جمله چکیده، روش پژوهش و نمودار و اختصارات و تصاویر دارای اشکالات فراوانی است؛ از این رو آشنایی بیشتر نویسندگان با اصول مقاله‌نویسی ضروری به نظر می‌رسد.

گوهری و همکاران (۱۳۹۱) به تحلیل ۴ مجله از مجلات علوم پزشکی پرداختند. یافته‌های این پژوهش نشان داد کیفیت کلی بخش‌های مقالات مطلوب نیست، از این رو به‌کارگیری متخصصین روش پژوهش و آمار در مطالعات مختلف علوم پزشکی می‌تواند باعث ارتقا کیفیت مقالات این شاخه از علم گردد.

روحانی (۱۳۹۱) با بررسی نظام‌مند مقالات علمی- پژوهشی در حوزه تاریخ و اشاره به آفت «ماراتن کسب امتیاز» در میان استادان که موجب افزایش حیرت‌انگیز تعداد مجلات و مقالات علمی- پژوهشی شده است، از سلطه کمیته‌گرایی و به حاشیه راندن مسائل علمی سخن می‌گوید و خواستار بازاندیشی جدی در این مسئله می‌شود.

صلح‌جو (۱۳۸۷) با استناد به تجارب کاری خود نتیجه می‌گیرد عمده مقالات علمی- پژوهشی کشور در واقع فاقد محتوای علمی هستند و تنها به صورت بسنده کرده‌اند. نویسندگان به دلیل بضاعت اندک خود در زبان و علم، صرفاً صورت و ساختار مقالات علمی خارجی را تقلید می‌کنند. وی بدون آن‌که از مقالات خاصی نام ببرد، آسیب‌های آن‌ها را در این چند مقوله می‌گنجاند: (۱) انتخاب عنوان طولانی و بیش‌ازحد ریز شده؛ (۲) نداشتن چکیده مناسب و تمام‌نما؛ (۳) نام بردن از روش‌های پژوهش که عمدتاً برای مرعوب کردن خوانندگان است، نه روشی که نویسنده در واقع به کار برده باشد؛ (۴) استفاده از کلیدواژه‌های غیر دقیق؛ (۵) شماره‌گذاری بیش‌ازحد در متن؛ (۶) استفاده از نگاره و نمودار بی‌آنکه کارکرد علمی داشته باشند؛ (۷) زبان مبهم و دشوارخو آن‌که زاده بضاعت

اندک نگارندگان یا خودنمایی آنان است؛ و (۸) وجود منابع نامناسب و استناد در جایی که نیاز به استناد نیست تا جایی که این منابع عمدتاً نقش تزییی دارند. وی با تحلیل مفصلی شماری از این مقالات علمی - پژوهشی را «مصادق واقعی مثل آفتابه‌لگن هفت دست، شام و ناهار هیچی» می‌داند. داوری اردکانی (۱۳۸۶)، با نگاهی کلی و بدون ورود به جزئیات و تعیین مصداق‌ها، اصولاً در کارایی مقالات علمی - پژوهشی و روند ارسال آن‌ها برای درج در مجلات خارجی فهرست شده در پایگاه‌های خاص، تردید جدی می‌کند و از درهم‌آمیختگی بین توسعه علمی و تکثیر مقالات انتقاد کرده و می‌نویسد: «پیشرفت علم را در ظاهرترین صورت آن، یعنی در افزایش تعداد مقالات دیده‌اند و این کم اعتبارترین شاخص و ملاک را ملاک مطلق و قطعی علم تلقی کرده‌اند». سخن اصلی وی آن است که تولید علم از طریق نوشتن مقالات علمی - پژوهشی و ارسال آن‌ها برای چاپ در مجلات خارجی که رتبه ISI دارند، حاصل نمی‌شود و اعتقاد «شبه‌دینی به ISI و مجله علمی - پژوهشی» خطا است. و در نهایت لطف‌آبادی (۱۳۸۶)، به‌گونه‌ای ارزشمند به تحلیل مقالات علمی - پژوهشی عرصه روان‌شناسی دست می‌زند و با بررسی ۷۸ مقاله روان‌شناختی که در چهارده نشریه علمی - پژوهشی کشور منتشر شده است، نتیجه می‌گیرد عمده آن‌ها از فلسفه پوزیتیویستی پیروی می‌کنند. با در نظر گرفتن ادبیات پژوهش و مبانی نظری اشاره شده در بالا، سوال اصلی این تحقیق به شرح زیر تدوین گردید:

با استفاده از رویکرد تصمیم‌گیری چند معیاره (تاپسیس)، مناسب‌ترین الگو جهت تدوین ساختار اصلی مقالات منتشر شده در مجلات حسابداری ایران کدام است؟

۳- روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع پژوهش‌های کاربردی و از نظر گردآوری داده‌ها یک پژوهش توصیفی از نوع بررسی موردی است. در این پژوهش تکنیک تصمیم‌گیری تاپسیس فازی باهدف تعیین معیارهای مناسب نگارش مقالات علمی پژوهشی حسابداری مورد استفاده قرار گرفت. به دلیل وجود چند معیار برای تصمیم‌گیری در خصوص تحلیل و آسیب‌شناسی پژوهش‌های حسابداری، رتبه‌بندی به روش عادی ممکن نبود. چرا که باید همه معیارها بر اساس اهمیت آنها در نظر گرفته می‌شد. لذا از روش تاپسیس به عنوان یکی از روش‌های پرکاربرد در این خصوص استفاده شد و برای بالا بردن دقت این روش از تاپسیس با رویکرد فازی بهره گرفته شد. برای جمع‌آوری اطلاعات و تعیین وزن معیارها از روش پرسشنامه‌ای استفاده گردید. پایایی درونی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ سنجیده شد که مقدار ۰,۸۹۶ برای آن به دست آمد. با توجه به بزرگ‌تر بودن این مقدار از ۰,۷۵، می‌توان گفت پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش از پایایی درونی لازم برخوردار است. در این پژوهش از یک نمونه‌گیری قضاوتی و هدفمند استفاده شده است به طوری‌که افراد خبره و توانمند و صاحب نظر در این مقوله انتخاب شده‌اند. این پرسشنامه به‌طور تصادفی بین ۶۰ نفر از اساتید دانشگاهی (دارای رتبه‌های علمی استادیار و دانشیار) و سردبیران مجلات تخصصی حسابداری

توزیع و از بین پاسخ‌های دریافتی تعداد ۲۰ پاسخ به صورت نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از بین پاسخ دهندگان تعداد ۶ نفر سن بین ۳۰ تا ۴۰ سال، ۷ نفر سن بین ۴۰ تا ۵۰ سال و ۷ نفر سن بالاتر از ۵۰ سال داشته‌اند. از بین پاسخ دهندگان ۵ نفر دارای درجه دانشجویی و ۱۵ نفر دارای درجه استادیاری نیز بوده‌اند. و از پاسخ دهندگان ۴ نفر با جنسیت زن و ۱۶ نفر جنسیت مرد را داشته‌اند.

۴- یافته‌های پژوهش

بر اساس نظریه فازی، یک عدد فازی، مجموعه فازی خاصی به صورت $\tilde{A} = x \in R / \mu_{\tilde{A}}(x)$ می‌باشد که در آن، x مقادیر حقیقی عضو مجموعه R را می‌پذیرد و تابع عضویت آن به صورت $\mu_{\tilde{A}}(x)$ می‌باشد. بیشترین اعداد فازی مورد استفاده، اعداد فازی مثلثی و ذوزنقه‌ای هستند. اعداد فازی مثلثی، به دلیل محاسبات ساده‌تر، بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرند (نمازی و کریمی، ۱۳۹۰؛ عالم تبریز و همکاران، ۱۳۸۸). از این رو، نیز در این تحقیق از اعداد فازی مثلثی استفاده شده است. در این پژوهش یک عدد فازی مثلثی A عددی با تابع عضویت تکه‌ای خطی μ_A به صورت رابطه زیر تعریف شد:

$$\mu_x(x) = \begin{cases} (x - a^l)/(a^m - a^l), & a^l \leq x < a^m \\ 1, & x = a^m \\ (a^r - x)/(a^r - a^m), & a^m < x \leq a^r \\ 0, & otherwise \end{cases}$$

اگر $A=(a^l, a^m, a^r)$ و $B=(b^l, b^m, b^r)$ دو عدد فازی مثلثی باشند، تابع فاصله $d(A, B)$ به صورت رابطه زیر تعریف شده است:

$$d(A, B) = \sqrt{\frac{1}{3}[(a^l - b^l)^2 + (a^l - b^l - a^m + b^m)^2 + (a^l - b^l + a^r - b^r)^2]}$$

در این پژوهش برای تعیین ضریب اهمیت معیارهای مختلف تصمیم‌گیری، از اعداد فازی استفاده شد. D_i^- و D_i^+ ، به ترتیب، فاصله گزینه A_i را از راه‌حل ایده‌آل مثبت و راه‌حل ایده‌آل منفی بیان می‌کنند و با استفاده از روابط زیر به دست می‌آیند.

$$D_i^- = \sum_{j=1}^n d_{ij}^- \quad D_i^+ = \sum_{j=1}^n d_{ij}^+$$

$$(i = 1, 2, \dots, m)$$

در نهایت، ضریب نزدیکی گزینه A_i که با C_i نشان داده می‌شود، با استفاده از رابطه زیر محاسبه شد.

$$C_i = \frac{D_i^+}{D_i^- + D_i^+}$$

$$i = 1, 2, \dots, m$$

واضح است که $0 \leq C_i \leq 1$ است. اگر $C_i = 1$ باشد، گزینه A_i راه‌حل ایده‌آل مثبت و در صورتی که $C_i = 0$ گزینه A_i راه‌حل ایده‌آل منفی خواهد بود. لذا می‌توان رتبه‌بندی گزینه‌های مختلف را با توجه به میزان نزدیکی به راه‌حل ایده‌آل مثبت و دوری از راه‌حل ایده‌آل منفی انجام داد. قابل ذکر است اعداد فازی بکار رفته در این پژوهش بر اساس اعداد فازی مثلثی بوده است. با اجرای تاپسیس فازی مطابق روش توضیح داده شده در این بخش به واکاوی و آسیب‌شناسی ساختار پژوهش‌های حسابداری پرداخته شده است. با توجه به نتایج نگاره ۱ می‌توان گفت ساختار پژوهش‌ها در چه وضعیتی قرار دارد و آسیب‌پذیرترین بخش‌های مقالات پژوهش‌های حسابداری در کدام بخش‌ها است.

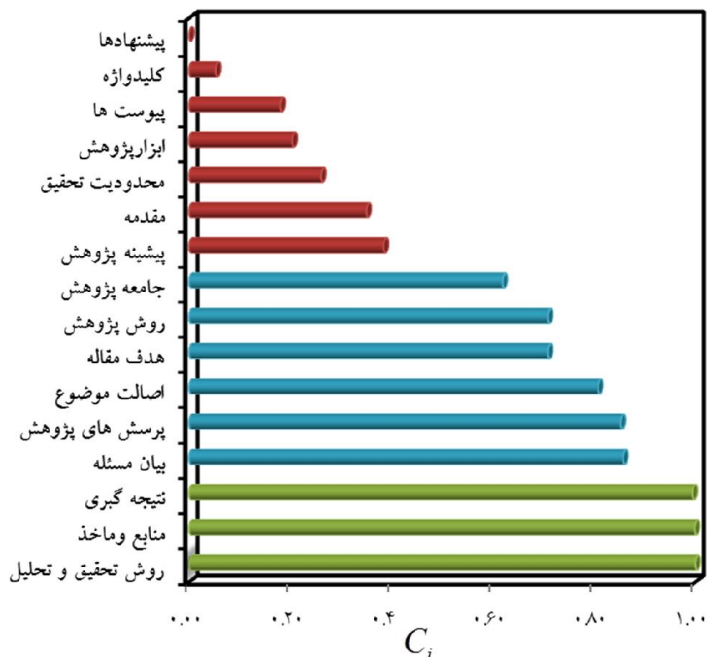
نگاره ۱: نگاره رتبه‌بندی معیارهای رتبه‌بندی معیارها و ساختار پژوهش‌های حسابداری بر اساس رویکرد فازی

رتبه	C_i	D_i^+	D_i^-	معیار/ ساختار
۱	۱	۰	۵/۲۴۴	روش تجزیه و تحلیل
۲	۰/۹۹۸	۰/۰۰۵	۴/۸۹۸	منابع و ماخذ
۳	۰/۹۹۴	۰/۰۲۶	۴/۵۲۲	نتیجه‌گیری
۴	۰/۸۵۷	۰/۴۴۰	۲/۶۴۴	بیان مسئله
۵	۰/۸۵۲	۰/۴۵۳	۲/۶۱۳۳	یرسش‌های پژوهش
۶	۰/۸۰۷	۰/۵۶۴	۲/۳۶۸	اصالت موضوع
۷	۰/۷۰۸	۰/۸۰۱	۱/۹۴۶	هدف مقاله
۷	۰/۷۰۹	۰/۸۰۰	۱/۹۴۶	روش پژوهش
۹	۰/۶۱۹	۱/۰۱۲	۱/۶۴۹	جامعه پژوهش
۱۰	۰/۳۸۴	۱/۶۳۷	۱/۰۲۰	پیشینه پژوهش
۱۱	۰/۳۵۰	۱/۷۴۲	۰/۹۴۱	مقدمه
۱۲	۰/۲۶۰	۲/۶۳۶	۰/۹۲۹	محدودیت پژوهش
۱۳	۰/۲۰۴	۲/۳۱۱	۰/۵۹۲	ابزار پژوهش
۱۴	۰/۱۸۰	۲/۴۳۱	۰/۵۳۴	پیوست‌ها
۱۵	۰/۰۵۲	۳/۴۳۲	۰/۱۹۱	کلیدواژه
۱۶	۰	۵/۲۴۴	۰	پیشنهادها

طبق نگاره ۱ هر معیار/ ساختار که از ایده‌آل منفی دورتر و به ایده‌آل مثبت نزدیک‌تر باشد آن معیار/ ساختار در وضعیت مناسب‌تر و اولویت بالاتری قرار دارد. بر اساس نظر خبرگان روش تجزیه و تحلیل بیشترین فاصله را از ایده‌آل منفی دارد و همچنین نزدیک‌ترین گزینه به ایده‌آل مثبت است. در نتیجه شاخص نزدیکی برای این معیار بیشترین مقدار یعنی عدد ۱ را به خود اختصاص خواهد داد و از لحاظ رتبه‌بندی دارای مقام اول است؛ و بالعکس معیار پیشنهادها بیشترین فاصله را از ایده‌آل مثبت و کمترین فاصله را از ایده‌آل منفی دارد در نتیجه شاخص نزدیکی این معیار صفر است و آخرین رتبه را به دست خواهد آورد.

نمودار (۱) نشان می‌دهد بر اساس نظر خبرگان (شامل اساتید دانشگاهی و سردبیر مجلات)، روش تجزیه و تحلیل، منابع و ماخذ و نتیجه‌گیری پژوهش‌های حسابداری در وضعیت مناسب و مطلوب

قرار دارند و این سه آیتم دارای رتبه یک تا سه هستند. بیان مسئله، پرسش‌های پژوهش، اصالت موضوع، هدف مقاله، روش پژوهش، جامعه آماری پژوهش معیارهایی هستند که از نظر خبرگان در دسته دوم یعنی رتبه ۴ تا ۹ قرار دارند و به‌طورکلی می‌توان گفت وضعیت متوسطی دارند. از نظر خبرگان پیشینه پژوهش، مقدمه، محدودیت پژوهش، ابزار پژوهش، پیوست‌ها، کلیدواژه‌ها و پیشنهادها معیارهایی هستند که در وضعیت مناسبی قرار ندارد و در رتبه‌های ۱۰ تا ۱۶ قرار گرفته‌اند و به‌عنوان دیگر می‌توان گفت این معیارها از نظر خبرگان آسیب‌های پژوهش‌های حسابداری است.



نمودار (۱): نمودار رتبه‌بندی معیارها و ساختارهای پژوهش‌های حسابداری

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادها

چاپ یک مقاله علمی با اعتبار باید شامل افزایش اولیه نتایج با اطلاعات کافی با این هدف باشد که سایرین بتوانند به راحتی مشاهدات را ارزیابی کنند؛ آزمایشات را تکرار کنند و فرایندهای هوشمند را ارزیابی نمایند. ویراستاران و سردبیران مجلات، شکل و ساختار استاندارد از مقالات پذیرفته شده و نسخه‌های چاپ شده برای بررسی کنندگان و خوانندگان را انتظار دارند. مشکل می‌تواند به‌طور قابل ملاحظه‌ای به وسیله نوع مقاله (برای مثال، مطالعه موردی به شکل متفاوت از مقاله پیمایشی ارائه می‌شود) تغییر نماید، اما بلوک‌های اصلی ساختمان مشابه می‌باشند. پژوهشگران به‌منظور نگه‌داری از کار برای خودشان می‌نویسند، اما آنچه خوانندگان انتظار دارند آن است که هنگام خواندن مقالات پژوهشی شکل، زبان و سبک استاندارد رعایت شود (دیویس، ۱۹۷۷). رابرت دی (۱۹۸۳)

مقاله علمی را به‌عنوان یک گزارش نوشتاری و چاپ شده که توصیف‌کننده‌ی نتایج اصلی پژوهش می‌باشد تعریف می‌نماید. دی بر لزوم رعایت یکسری الزامات مشخص جهت چگونگی نوشتن و روش چاپ شدن مقالات علمی تأکید می‌نماید. موفقیت در انتشار مقاله‌های علمی و پژوهشی علاوه بر بهره‌مندی مؤلف آن از دانش تخصصی درباره‌ی موضوع مورد مطالعه و تسلط بر مبانی نگارش، مستلزم آگاهی از قواعدی است که آشنایی با این قواعد از طریق آموزش اصول مقاله‌نویسی و ممارست در امر نگارش حاصل می‌شود. زبان شناسان متعددی تاکنون سعی کرده‌اند که ساختار گفتمانی واحدی جهت نوشتن مقالات علمی ارائه دهند. مقالات حسابداری نیز از این قائده مستثنی نبوده و بایستی ساختار و معیارهای مربوط به مقاله‌نویسی را رعایت کنند (اسوالز، ۱۹۹۰).

هدف این مقاله بیان مقدمه‌ای برای موضوعات اصلی نگارش و سازمان‌دهی مقالات علمی حسابداری در فرآیند انتشار آن‌ها در مجلات و بررسی آسیب‌های موجود در این فرآیند می‌باشد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بخش‌های روش تجزیه و تحلیل، منابع و ماخذ و نتیجه‌گیری پژوهش‌های حسابداری در وضعیت مناسب و مطلوب قرار دارند و بخش‌های بیان مسئله، پرسش‌های پژوهش، اصالت موضوع، هدف مقاله، روش پژوهش، جامعه آماری پژوهش معیارهایی هستند که از نظر خبرگان در دسته دوم و به‌طور کلی می‌توان گفت وضعیت متوسطی دارند. از نظر خبرگان پیشینه پژوهش، مقدمه، محدودیت پژوهش، ابزار پژوهش، پیوست‌ها، کلیدواژه‌ها و پیشنهادها معیارهایی هستند که در وضعیت مناسبی قرار ندارد. بررسی مقالات برخی مجلات برتر حسابداری نشان می‌دهد در ساختار نگارش بیشتر آن‌ها به ترتیب بخش‌های عنوان، چکیده، واژگان کلیدی، مقدمه، پیشینه، روش پژوهش، نتیجه‌گیری، پیشنهادها و منابع وجود دارد. در این بین تفاوت‌های جزئی مشاهده می‌شود که می‌توان از آن برای اصلاح ساختار مقالات استفاده کرد. به‌عنوان مثال در شیوه‌ی نگارش مقالات فصلنامه پیشرفت‌های حسابداری دانشگاه شیراز و فصلنامه حسابداری سلامت اشاره‌ای به بخش پیشینه نشده است. اگرچه بیشتر مقالات این مجلات دارای بخش پیشینه می‌باشند، شاید بتوان این امر را این‌گونه تفسیر کرد که حذف بخش پیشینه از مقالات لطمه‌ای به ساختار مقاله وارد نمی‌کند و یا در فصلنامه پژوهش‌های تجربی حسابداری دانشگاه الزهراء یکی از موارد مورد تأکید در شیوه‌ی نگارش مقالات ارائه‌ی کد طبقه‌بندی JEL^{۲۶} است که این کدگذاری برای طبقه‌بندی موضوعی در ادبیات اقتصادی طراحی شده است و این نوع طبقه‌بندی کمک می‌کند تا پژوهشگران طبقه پژوهش را با توجه به کلمات کلیدی آن شناسایی کنند. با توجه به وضعیت موجود و نبود یک استاندارد یکسان و واحد برای نگارش مقالات در مجلات حسابداری و حسابرسی پیشنهاد می‌شود برای هرچه یکنواخت‌تر شدن اصول نگارش مقاله‌نویسی در حوزه حسابداری و حسابرسی و به دنبال آن بهبود روابط علمی این رشته با مجلات مشابه بین‌المللی، از دستورالعمل‌های بین‌المللی نگارش مقالات در مجلات استفاده گردد و به دنبال آن کیفیت ساختاری در برخی بخش‌های مقالات در این حوزه که با توجه به نتایج پژوهش از اشکالات فراوانی برخوردار است را بهبود بخشید. همچنین آشنایی بیشتر

نویسندگان با اصول مقاله‌نویسی و دقت و توجه ویراستاران در بازبینی بخش‌های مختلف مقالات در این حوزه نیز ضروری به نظر می‌رسد.

یادداشت‌ها

- | | |
|---|------------------------------------|
| 1. Introduction, Methods, Results, Discussion | 14. Swales |
| 2. Create A Research Space (CARS) | 15. Koopman |
| 3. Swales | 16. informative |
| 4. Horglass Model | 17. indicative or descriptive |
| 5. Michael | 18. Michael |
| 6. Berry | 19. Swales |
| 7. King Model | 20. Michael |
| 8. Michael | 21. Swales |
| 9. Day | 22. Name and year system |
| 10. descriptive | 23. Alphabet-Number System |
| 11. declarative | 24. Citation Order System |
| 12. interrogative | 25. Michael |
| 13. Compound | 26. Journal of Economic Literature |

کتابنامه

۱. اسلامی اردکانی، سیدحسین، (۱۳۹۲)، فربهی یا آماس؛ تحلیل ساختار مقالات (نا) علمی - پژوهشی در علوم انسانی، فصلنامه روش‌شناسی علوم انسانی، ۱ (۱۹): ۹۱-۱۱۹
۲. بنی مهد، بهمن؛ عربی، مهدی؛ و حسن پور، شیوا، (۱۳۹۵)، اشتباهات رایج در پژوهش‌های تجربی حسابداری، دانش حسابداری مالی، ۳ (۱): ۲۱-۴۵.
۳. بدری، (۱۳۹۳)، واکاوی و نقد روش‌شناسی پژوهش‌های تجربی مالی و حسابداری در ایران. فصلنامه پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۳ (۴): ۹۹-۱۲۷
۴. داوری اردکانی، رضا، (۱۳۸۶)، توسعه علمی یا تکثیر و ازدیاد تعداد مقالات؟، در نامه فرهنگستان، ۳۵ (۲): ۸-۲۰.
۵. روحانی، سپند، (۱۳۹۱)، مجلات علمی پژوهشی تاریخ؛ سیطره کمیت بر علم، کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، ۱۷۷ (۲): ۲۲-۲۷.
۶. صلح جو، علی، (۱۳۸۷)، مقاله‌نویسی فرمالیستی، نامه فرهنگستان، ۳ (۳۸): ۵۸-۶۱.
۷. عالم تبریز، اکبر؛ رجیبی پورمبیدی، علیرضا و زارعیان، محمد، (۱۳۸۸)، بررسی کارکرد تکنیک تاپسیس فازی در بهبود سنجش کارایی شعب بانک‌ها با استفاده از تکنیک DEA، مدیریت صنعتی، ۳ (۳): ۹۹-۱۱۸.
۸. گوهری، محمودرضا؛ صالحی، مسعود؛ وهابی، نسیم و بذرافشان، اعظم، (۱۳۹۱)، تحلیل ساختار کیفیت مقالات علوم پزشکی طی سال‌های ۱۳۸۷ - ۱۳۸۱، مجله دانشکده پیرایشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (پیاورد سلامت)، ۶ (۱): ۷۹-۸۸.

۹. لطف‌آبادی، حسین (۱۳۸۶). کاستی‌های معرفت‌شناسی و روش‌شناسی در مقالات پژوهشی در ایران. فصلنامه روش‌شناسی علوم انسانی، ۱۷(۶۸): ۹-۴۹.
۱۰. منصوریان، یزدان (۱۳۸۸). صد ویژگی یک مقاله‌ی علمی - پژوهشی خوب. مجله کتاب ماه کلیات، ۴(۱): ۶۶-۷۷.
۱۱. نمازی، محمد؛ رجب‌دردی، حسین و روستا میمندی، اعظم، (۱۳۹۶)، بررسی تعداد و تحلیل محتوای مقاله‌های مرتبط با اخلاق حرفه‌ای حسابداری در ایران، مجله پیشرفت‌های حسابداری دانشگاه شیراز، ۹(۱): ۱۹۳-۲۲۶.
۱۲. نمازی، محمد؛ کریمی، محسن، (۱۳۹۰)، بررسی کاربردهای منطق فازی در حسابداری، چشم‌انداز مدیریت مالی و حسابداری، ۳(۱): ۹-۳۶.
۱۳. نوک‌اریزی، محسن؛ امیری، ام‌البین و کیانی، محمدرضا، (۱۳۹۳)، بررسی کیفیت ساختاری مقالات منتشر شده در مجلات علمی - پژوهشی علوم پزشکی کشور ایران در سال‌های ۱۳۸۹ - ۱۳۹۱ بر اساس دستورالعمل کمیته بین‌المللی سردبیران مجلات پزشکی (ICMJE)، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، ۲۱(۱): ۱۱-۱۲۲.
14. Swales, J. M. (1993). Genre analysis: English in academic and research settings. *Cambridge: Cambridge Univ. :Press* 8 (11):110-115
15. Peat, J. Elliott, E. Baur, L. & Keena, V. (2002). Scientific Writing - Easy when you know how. London: *BMJ Books*: 157-161.
16. Jamali, H. & Nikzad, N. (2011). Article title type and its relation with the number of downloads and citations, *Scientometrics*, : 88(2):653-661.
17. Michael Derntl. (2014). Basics of Research Paper Writing and Publishing. *Int. J. Technology Enhanced Learning*:6 (2):105-123.
18. Koopman, P. (1997). "How to Write an Abstract." <http://www.ece.cmu.edu/~koopman/essays/abstract.html>.:5(3): 1-23.
19. Day, R. A. (1983). How to Write and Publish a Scientific Paper. *Philadelphia: ISI Press*:5(1): 210-230
20. Berry, R. (1986), How to Write a Research Paper. *Oxford: Pergamon Press*:1(2):110-125
21. Swales, JM. & Feak, CB. (2007). Research article RA abstracts. In: Swales JM, Feak CB. Abstracts and the writing of abstracts. *Ann Arbor: University of Michigan Press*:8(11): 1-35.
22. Swales, JM. & Feak, CB. (2004). Constructing a research paper II. In: Swales JM, Feak CB. Academic writing for graduate students: essential tasks and skills. 2nd ed. *Ann Arbor: University of Michigan Press*: 8(3): 242-87.
23. Swales, JM. (1990). Research articles in English. In: Swales JM. Genre analysis: English in academic and research settings. *Cambridge: Cambridge University Press*:2(1): 77-110

امتیاز	ویژگی های مورد ارزیابی
۰ تا ۲۰	
اصالت موضوع	
	۱ موضوع بررسی شده تکراری نیست.
	۲ نتایج این پژوهش سهمی در دانش بشری دارد .
	۳ در این مقاله از تکنیک‌های تازه ای استفاده شده است.
	۴ تفکر نقادانه در مقاله دیده می‌شود.
	۵ این پژوهش استمرار یک کار اصیل دیگر است.
	۱ عنوان منعکس کننده ی محتوای مقاله است.
	۲ عنوان حاوی کلیدواژه هاست و امکان بازیابی آن وجود دارد.
	۳ در عنوان از اختصارات مبهم استفاده نشده است.
	۴ عنوان مقاله گویاست و هیچ ابهامی ندارد.
	۵ از به کاربردن کلمات اضافه در عنوان پرهیز شده است.
	۱ چکیده تصویر روشنی از محتوای مقاله را ترسیم میکند.
	۲ اجزای چکیده متناسب با ساختار مقاله اصلی (شامل موضوع، روش، نتایج، میزان نوآوری، کاربرد نتایج پژوهش و نوع استفاده کنندگان) است.
	۳ چکیده به خواننده در تصمیم گیری برای مطالعه متن کمک می کند.
	۴ چکیده خواننده را به مطالعه متن اصلی ترغیب می کند.
	۵ چکیده دارای انسجام و یکدستی لازم می باشد.
کلیدواژه	
	۱ کلیدواژه های انتخاب شده ارتباط موضوعی لازم با محتوای مقاله را دارند.
	۲ به طبقه بندی موضوعی در کلیدواژه ها اشاره شده است.
	۳ ترکیبی از واژه های اعم و اخص در انتخاب کلیدواژه ها لحاظ شده است.
	۴ کلیدواژه ها همان توصیف گرهای مورد استفاده در پایگاه هستند.
	۵ تعداد کافی از دقیق ترین کلیدواژه ها انتخاب شده اند.
مقدمه	
۱۰	۱ در مقدمه از تکرار جملات کلیشه ای پرهیز شده است.
	۲ مطالعه مقاله ذهن خواننده را برای مطالعه متن اصلی آماده میکند.

۳	در مقدمه استنادهای لازم برای تبیین سابقه موضوع وجود دارد.
۴	مقدمه سلیس و روان است که خواننده را به ادامه مطالعه ترغیب کند.
۵	تناسبی منطقی بین حجم مقدمه با حجم سایر بخش‌های مقاله وجود دارد.
بیان مسئله	
۱	مسئله اصلی مقاله به روشنی بیان شده است.
۲	تبیین مسئله پژوهش خواننده را در این زمینه اقناع می‌کند.
۳	مسئله مطرح شده پیوندی با مسائل جاری حوزه موضوعی مقاله دارد.
۴	اهمیت مسئله مقاله در حدی است که محور یک مقاله مستقل را شامل شود.
۵	در بیان مسئله ایجاز و صراحت لازم لحاظ شده است.
هدف مقاله	
۱	هدف مقاله به روشنی توصیف و تبیین شده است.
۲	هدف مقاله متناسب با بیان مسئله تدوین شده است
۳	هدف مقاله واقع بینانه است و با سطح مقاله تناسب کافی دارد
۴	خواننده بدون دشواری میتواند هدف مقاله را در متن اصلی بیابد
۵	در پایان مقاله نویسنده به اهدافی که در مقدمه آمده، رسیده است
پرسش‌های پژوهش	
۱	پرسش‌های پژوهش به روشنی در مقاله ذکر شده اند
۲	پرسش‌های پژوهش متناسب با هدف مقاله و مسئله موردبررسی است
۳	فرضیه‌ها براساس شیوه‌های صحیح فرضیه نویسی تنظیم شده اند
۴	فرضیه‌ها روشن، بدون ابهام و آزمون پذیرند
۵	انسجام لازم بین پرسش‌ها و سایر بخش‌ها مثل اهداف مقاله وجود دارد
پیشینه پژوهش	
۱	رویکرد نویسنده در تدوین پیشینه پژوهش تحلیلی است
۲	پیوند موضوع مقاله با سابقه پژوهشی آن به روشنی ترسیم شده است
۳	منابع اشاره شده، در موضوع تحقیق مورداستناد قرار گرفته اند.
۴	خواننده می‌تواند با منابع مرتبط با موضوع از طریق مقاله آشنا شود
۵	انسجام لازم در منابع مورداستناد در پیشینه پژوهش وجود دارد.
روش پژوهش	
۱	روش مطالعه به روشنی تبیین و توصیف شده است
۲	دلایل انتخاب روش مورداستفاده ذکر شده است

۳	تناسب کارآیی روش مورد استفاده با اهداف پژوهش ذکر شده است.
۴	دلایل عدم انتخاب سایر روش‌های مشابه ذکر شده است
۵	شواهدی از به کارگیری این روش از سوی سایر پژوهشگران آمده است
ابزار پژوهش	
۱	ابزار گردآوری داده‌ها و روش تحلیل آنها به روشنی معرفی شده اند
۲	میزان روایی و پایایی ابزار استفاده شده مورد توجه نویسنده بوده است
۳	مزایا و معایب ابزار بکارگرفته شده به دقت تشریح شده است
۴	نمونه‌هایی از کاربرد این ابزار در سایر پژوهش‌ها ذکر شده است
۵	متن مقاله می‌تواند راهنمایی برای استفاده خواننده از این ابزار باشد
جامعه پژوهش	
۱	جامعه آماری مورد مطالعه و ویژگی‌های آن به دقت معرفی شده است
۲	دلایل انتخاب جامعه پژوهش و ارتباط آن با هدف مقاله ذکر شده است
۳	شیوه نمونه‌گیری و دلایل انتخاب این شیوه به روشنی تشریح شده است
۴	تناسب شیوه نمونه‌گیری با روش‌شناسی مقاله مورد توجه بوده است
۵	چگونگی تعمیم بخشی نتایج حاصل از نمونه به جامعه تبیین شده است
روش تحقیق و تحلیل	
۱	روش تحقیق بکار رفته، توجیه علمی دارد، مناسب می‌باشد.
۲	نمودارها و جدول‌های ارائه شده در بخش یافته‌های تحقیق گویا و روشن هستند
۳	نتایج و یافته‌های پژوهش به روشنی توصیف و تبیین و تحلیل شده اند
۴	یافته‌های مقاله متناسب با پرسش‌ها و فرضیه‌های و اهداف مقاله است
۵	پس از توصیف نتایج سهم کافی به تحلیل آنها اختصاص داده شده است
نتیجه‌گیری	
۱	نتیجه‌گیری نویسنده به اندازه کافی مستدل و مستحکم است
۲	پیوند و انسجام لازم بین نتیجه مقاله با یافته‌های آن وجود دارد
۳	در بخش نتیجه‌گیری هدف‌های اصلی مقاله؛ چه تحقق یافته و چه تحقق نیافته ، ذکر و نتیجه مشخص شده است.
۴	یافته‌های پژوهش با نتایج پژوهش‌های مشابه دیگر مقایسه شده است.
۵	سهم نویسنده مقاله و نگاه تحلیلی او در نتیجه به چشم می‌خورد.
پیشنهادها	

۱	مقاله با پیشنهاد‌های کاربردی برای حل مسئله مورد بررسی همراه است.
۲	پیشنهادها مبتنی بر یافته‌ها و نتیجه‌گیری نهایی مقاله است.
۳	مقاله با پیشنهاد‌های کاربردی مفیدی برای پژوهش‌های بعدی به پایان میرسد
۴	پیشنهاد برای تحقیقات آتی و کارهای بعدی مطرح شده است.
۵	پیشنهاد‌های مطرح شده تحلیلی و عملی است.
محدودیت تحقیق	
۱	محدودیت پژوهش و دلایل انتخاب آن به روشنی تبیین شده است
۲	محدودیت‌های پژوهش و چگونگی مقابله با آنها ذکر شده است
۳	محدودیت‌های پژوهش متناسب با هدف مقاله و مسئله موردبررسی است
۴	نویسنده از محدودیت‌های پژوهش خود آگاه بوده است.
۵	روشی برای به حداقل رساندن تأثیر محدودیت‌ها پیش بینی شده است
منابع و ماخذ	
۱	منابع مورداستناد روزآمد و مرتبط با موضوع مقاله هستند.
۲	اطلاعات کتاب شناختی تمام منابع مورد استناد در فهرست منابع آمده است.
۳	الگوی استنادی مجله به دقت رعایت شده است.
۴	نشانی اینترنتی کامل و تاریخ آخرین بازدید منابع برخط ذکر شده است.
۵	دقت کافی در ذکر اطلاعات دقیق منابع لحاظ شده است
پیوست‌ها	
۱	تمام پیوست‌های موردنیاز خواننده آورده شده است
۲	بین پیوست‌ها و محتوای مقاله تناسب وجود دارد.
۳	پیوست‌ها اطلاعاتی تکمیلی ارائه می‌کنند که امکان ارائه آنها در داخل متن وجود نداشته است.
۴	ارائه پیوست‌ها بر جامعیت و گویایی مقاله افزوده است.
۵	ارائه پیوست‌ها به خواننده در درک بهتر مقاله کمک می‌کنند.